

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

D[omi]nica q[ui]nta post trinitatis. II Sermo. XCIII

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

dicatis. sum etiam. Et ideo merito sedens docebat. **Matth.** quanto. Et cum sedisset aperiens os suum docebat apostolos. **Ubi** dicit Beda. Sedens docet quod ad magisterij pertinet dignitates. Et etiam iudex equissimus. et ideo sedens sententias fert de operibus singulorum. Nam sententia non est ferenda nisi sedendo. De sen. et re iudi. Cum eterni. de sen. excom. Cum medicinialis. libro. vi. Et insuper remunerator largissimus. et ideo nature unicuique deliberat reddere iuxta opus suum. De primo scz cum sit magister doctissimus. ideo sedens docet de nauicula. quietus docet. quia sedens. vt quietos esse doceat qui docentur. Nullus enim doceri potest ab hoc magistro melius nisi sedeat. id est. quiescat a peccato. **Iuxta** illud. Quiescite agere peruersi. discite bene facere. Docentur autem ab isto magistro diuersimode. Nam reges et principes et omnes iudices terre docentur iuste iudicare. **Sapie. i.** Diligite iusticiam qui preestis populis. Et **psalmista.** Recte iudicate filij hominum. Et ponitur **Luce. vi. ratio.** In quo enim iudicio iudicaueritis indicabimini. Sed heu iusticia et veritas corruit in plateis. **Isaie. lit.** Docet mercatores vt non habeant diuersa pondera. **Deutero. m. xxx.** Non habebis in sacculo tuo diuersa pondera. scz maius quo ad te. et minus quo ad proximum. **Necerit** i domo tua maior et minor modius. Docet agricolas et mechanicos ne vile pro bono vendant. ne fraudem faciant. ne contra primum false iurent. ne ad usuram mutuent. De quibus **psal. multa.** Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Et sequitur. Qui loquitur veritatem in corde suo quod non egit malum in lingua sua nec fecit proximo suo malum etc. Docet mulieres esse obediens suis foceris diligentes maritos. sicut patres docuerunt **Saram uxorem Thobie minoris.** vt habetur **Thobie. iij.** vbi dicitur. Apprehendentes parentes filiam suam monuerunt eam honorare foceros. diligere maritum. regere familiaria. gubernare domum. et seipsum irreprensibilem exhibere. **Secundo** sedet Christus vt iudex equissimus et secretissimus. **Unde** in ps. dicit. **Thronus** tuus deus in seculum seculi. virga directionis virga regni tui. Virga vocat gladium bis accutum. quo percundet corpus ab anima in iudicio. **Unde** in ps. Reges

eos in virga ferrea. **De** virga corriget illos qui hodie se non corrigunt. **i. Locus. qd.** **Q**si nosmetipsos iudicemus non vnius iudicemur. **Unde.** Qui se corrigi non est corrigendus. **Tertio** Christus sedet vt remunerator largissimus. **Istud** erit quod vocabitur operarios reddere illis mercedem suam. **Matth. xx.** Tunc enim non qualiter cuius cuader sed mature deliberate et successiue reddet vni cuiusq; secundum opera sua. etc.

Dñica quinta post trinitatis. II

Sermo. XCIII

De totam noctem

Laborantes nihil cepimus. **Luce. v.** **I**nter cetera mala penalia que homini acciderunt ex peccato. primum parentum est vni precipui. difficultas ad bona opera. ita quod non potest homo expedire secundum sua naturalia in operatione boni peccare. **Unde** secundum Robertum bolgobth super li. **Sapie. cap. ix.** Si primum homo in statu innocentie presterit omnes eius posteri meruissent sine labore. **Quis** ratio est secundum ipsum. quia perfecta fuisset obedientia carnis ad spiritum. **Sicut** enim mouet celum sine fatigatione et labore. eo quod suo motori non resistit. ita corpus tunc ad animam sine labore fuisset motum. **Jam** vero nec cogitare deum. nec de eo loqui possumus sine labore corporis. et multo fortius nec operari meritoze et nobis sine magno labore. **Unde** in ps. **Arctimabam** vt cognoscerem. hoc labor est ante me. **Intim** veritas est in primum nostra conditio. vt quod nati fuisset. **mus** ad quietem si peccatum non esset. generaliter et quasi naturaliter nascimur ad labores. **dicente** **Job. v.** Homo ad labores nascitur. **Sicut** autem peregrinus veniens ad concursum viam. eligere poterit per quam viam voluerit ambulare. nullam tamen ibit sine labore. **Ita** homo posuit in hac vita multas vias viuentium diuinitatis. in diuitiis. in paupertate. in honore. in seruitute. in deliciis. in miseriis. sed nullam arripit in qua nullum laborem non inueniret. **Si** diues esse voluerit in diuitiis congregandis seruandis et dispensandis necessario laborabit. **Ecc. xxxi.** Laborabit diues in congregatioe substantie sue. **Et** statim sequitur. Laborabit pauper in diminutione vite. **Et** sic vbiq; discurrere deo semper labore. **Intim** nit. quoniam hec est maledictio toti generi humani

Quinta quinta post trinitatis

no inflicta **Sen. iii.** **B**enedicta terra Iope
tuo. In laboribus comedes et eo tibi diebus
vite tue. **Propriet. qd Salomon** attendens
tantam anxietatem dixit **Eccl. i.** **V**idi oia que
cumq; sub sole erant. et ecce labor et afflictio
spūs. Et q̄ necessario p̄cludit q̄ hoies fm̄
sua naturalia q̄ntūcūq; laborauerint sine
auxilio gr̄e diuine nō p̄nt aliqd meritorie
agere seu mereri q̄ntū ad vitā eternā. **Uñ**
laborare p̄nt. fatigari p̄nt. sed vltimo sine
gr̄e diuine auxilio nihil possunt capere. eo
q̄ gr̄a dei vita eterna **Roz. vi.** Et ob h̄ post
omne corpis fatigatiōem. post totale viriū
p̄sumptiōem nihil inuenientes vtilitatē vl
tūmo habēt clamare et p̄fiteri corā deo suū
defectū dicentes. **P̄ceptor p̄ totā noctē**
laborātes nihil cepim⁹. **Pos** igit̄ vt aliqd
cape mereamur ex p̄nti sermone nō in no
stris viriū p̄fidētes recurram⁹ ad p̄cepto
rem. In cuius verbo lacrare debemus re
tia p̄dicatiōis cuius grām vt impetrare va
leam⁹ ad matrē eius benedictā recurram⁹
vt nos doceat lacrare retia. salutates eā cū
angelo **Aue maria. zc.** In q̄b̄ verbis tria
p̄scribunt. **Primo** humane vite deformi
tas. quia p̄ totā noctē. **Secdo** mūdanē ca
lamitatis penalitas. quia laborātes. **Ter
tio** h̄mōi laboriose penalitatis vanitas. qz
nihil cepim⁹. Et ita tangunt h̄ tres defectus
homis. obscuritas ex p̄te p̄p̄s. quia p̄
noctē. **Secdo** penalitas ex parte oneris. qz
laborātes. **Tertio** vanitas ex p̄te operis.
qz nihil cepim⁹. **Contra** q̄s tres defectus
ponunt cōsequēter tres p̄fect⁹ gr̄e in statu
gr̄e et gl̄e. scz luciditas et p̄claritas. pulcri
tudo contra obscuritatem. quia in p̄bo tuo.
Facilitas amenitatis. qz laxabo. cōtra pe
nalitatem facietas et capacitatis plenitudo. qz
rebe zc. contra vanitatem.

Quoniam h̄ describit hu
mane vite defor
mitas. qz p̄ totā noctē. **Stat⁹** em̄ vite hu
mane compat nocti. p̄pter tenebras culpa
biles. **Uñ** peccata q̄b̄ ista vita plena ē de
signant p̄ tenebras i scripturis. **Iuxta** qd
d̄ de **Egyptiis** peccatoribus **Sap. xvij.** **Q**
ip̄s fuit supposita grauis nox et ymago te
nebrarū q̄ supuentura illis erat. **Ipi** igitur
grauiores sibi erant tenebre. **Designatur**
aut̄ peccata p̄ noctē et tenebras quadrupli
citate ratione. **Sūt** em̄ corporales causa erro

ris et deceptōis. causa horrois et stupefa
ctionis. causa languoris et desolatiōis. cau
sa timoris et dormitiōis. **Sic** etiam est de
peccatis. **De** primo quō tenebre corporales
sunt causa erroris et deceptōis. **Uñ** q̄ am
bulant in nocte facilliter deuiant. facilliter
cespitant. et facilliter cadunt. **Joh. xij.** **Q**
ambulāt in tenebris nescit q̄ vadit. Et ge
neraliter nullus artifex nullus operarius
potest in tenebris artē suā sine errorē p̄ri
culo exercere. **Uñ** sicut narrat **Bartholomaeus**
cocus **Epigramatū. li. j.** **Pictor** qdā redar
gatus fuit a qdaz parasito. quare tam pul
cerrimas ymagines pingeret et turpissimos
filios generaret. **Ille** r̄ndit q̄ ideo. qz ge
nerauit in tenebris et pinxit in luce. **Uñ**
metrice dicit. **Galba** pictor bonus hoies
pinxisse decoros. **Fert.** et indecoros pro
genuisse naros. **Intm̄** etiā mortis tenebre
deciipiūt hoies vt ois q̄ vult male facere vt
ap̄tius faciat odit lucē. qz p̄ tenebras ma
liefactor se p̄regit et alios improuissos circū
uenit. et ideo oia vicia vt cōmuniter fiunt
de nocte. **Sic** patet de **Loth** peccate cū si
liabz **Sen. xij.** Et de duabz mulieribz. qua
rū altera subtraxit alteri filiū viuū. **ij.** **Re.**
ij. Et ip̄s de nocte fuit capt⁹. vt p̄z p̄ om̄s
euangelistas. **Uñ** **Luce. xxij.** dixit eis x̄ps.
Hec est hora via et p̄as tenebrarū. In te
nebris noctis capta fuit **Troya.** sicut nar
rat **Dares** frigiū. In tenebris furant su
res. **Joh. xxij.** **Perfodiūt** in tenebris do
mos. **Sic** igit̄ iste tenebre corporales mult⁹
sūt occasio p̄cti. ita et tenebre sp̄uales q̄ sunt
substractio gr̄e diuine ab aīa. sūt occasio ho
mini ad peccandū. **Flam** q̄ cito auferet lu
men seu sol discretōis a rōne in homie. sta
tim cadit in tenebras peccati. **Iuxta** illud
p̄s. **Rescierūt** neq; intellexerūt. **Eccē** defe
ctus de discretōis in cognoscēdo. **Et** seq̄.
in tenebris ambulāt. **Iste** tenebre mortū
essent plus metuēde q̄ oculoꝝ. **Sicut** dicit
Augustin⁹ in sententijs prosperi. cap. xxij.
Et fingunt poete. **Et** sicut r̄git **Claudius**
in maiori. li. j. **Q** om̄s pestes infernales q̄
dicunt̄ esse vicia et supplicia nate fuerūt de
nocte et achironte. **Est** aut̄ achiron fluui⁹
infernalis. **Et** d̄r ab a qd est sine. et chiron
gaudiū. q̄ sine gaudio. **Vel** ab a qd est sine.
et cheron qd est saluatio. q̄ sine saluatiōe
Sodē mō moraliter oia vicia generata sūt
p̄ noctē. i. dyabolū. et **Lūā** q̄ nō fuit saluata

ra a dyabolo gaudio sed decepta a dyabolo. et maledicta a dyabolo. vt patz Gen. iij.
Sed dices. Ex quo vt supra dictum. nos et tenebre culpe causantur i homine per subtractiōem luminis diuine gratie. vides q homo sit et cufabilis qui tales tenebras incurrit. cuz deus subtrahit sibi eas sine voluntate. Ad quod respondeo. q aliter causatur nos ista materialis q̄ spiritalis. Nam materialis causatur p recessum luminis a nostro emisserio seu aspectu. Quoniam postq̄ sol incipit sub terra moveri a nostro aspectu subtrahitur. Ita tim causat nos. et sic subtractio solis et recessus eius a nobis causat noctem. Sed sic non est de nocte spiritali que nō fit p recessum gratie diuine a nobis. sed per recessum nostrum ab ea. Ipsa em̄ gratia q̄ntum ad se semper prelo est ad esse homini et illuminare cōtinue animā eius. Sic q̄ postq̄ se voluntas nostra subtrahit ab ea per inclinatiōem et conuersionem a bono incōmutabili ad bonum cōmutabile. tūc recedit ab eo gratia diuina. Propter quod Innocencius quartus dicit. Q̄ christus est fidelis socius. quia non dimittit hominem nisi prius dimittatur. Et Augustin⁹ in libro Supputationū capitulo. iij. dicit. Deus a quo auerti cadere est. ad quē conuerti surgere est. in quo manere consistere est. Deus quem nemo amittit nisi decept⁹. nemo querit nisi ammonitus. Nemo inuenit nisi purgatus. Dicit etiam Robertus bolgosh super. i. cap. libri Sapientie. Q̄ Layn recedendo a sapientia incurrit homicidium. et ex hoc dicit quia prius ordinature homo dimittit deum et recedit ab eo. Prius em̄ ordine nature homo peccat q̄ priuatur gratia. licet simul tempore. Unde Bernhardus. Dulcis ihs primus est in accessu. vltimus in recessu. Unde Job xxi. dicitur de peccatoribus. qui dixerunt deo. Recede a nobis. scientiā viarū tuarū nolumus. Et glosa ordinaria super illud Threnoz. Misericordie domini q̄ nō sumus consumpti. dicit. Fons misericordie non ericatur nisi tu prius fueris ericatus. Unde ymaginandum est. q̄ sicut suspensio nubis cōdensat tenebras hic inferius. Sic quando in anima est ira et rancor vt inflatio superbie. vel obnubilatio carnalis concupiscentie. Tunc ex recordatiōe ran-

coris vel delectatione superbie. vel carnalitatatis causatur nebula tenebrosa obfcurans animā. que a se excludit gratiam diuinā. Et ista vocatur macula seu tenebre interiores. fm̄ magistrū in libro sententiarum. Non ergo subtractio gratie diuine ē in causa huius noctis et macule tenebrosae effectiue. sed ipsa voluntas liberi arbitrii. que principaliter remouet se a subtrahente luce. et obturat fenestrā cordis ne intret lumen solis diuine gratie. Unde sicut obscuritas causata in camera p clausurā solis. non est effectiue a sole. s; a claudente fenestram. ita et hic. Bene tamē concedi potest fm̄ quosdam. q̄ gratia diuina est causa permissiua h⁹ obfcuritatis hoīs quia permittit obscurari animā per peccatum. sed cum operante libero arbitrio. cui totū hoc imputatur. Unde licet opus meritōrium nō est soli arbitrio deputandum. sed magis gratie. ita e conuerso opus culpabile et demeritorium totaliter est attribuendum libero arbitrio. Est ergo dicendum q̄ hec nos culpe causatur per auersionem liberi arbitrii a deo. cui merito subtrahitur gratia. quia non est cōuentio lucis ad tenebras. Unde sicut recte post pluuie inundatiōem relinquuntur vapores et quibus causantur nebule tenebrosae et obfcurae. ita post pluuiam carnalis concupiscentie. vel alterius peccati. relinquuntur tenebrositas q̄ prohibet ne homo clare deū videat. et quod plus est ne luce a tenebris discernat. Intantū enim obtenebrantur carnales homines vt illecebrorum amorem et fetidum verū factum esse dicant. Unde Job. xxiij. Perfodiunt in tenebris. s; carnalis amoris. domos. et ignorant lucem. s; spiritalis amoris. Secundo tenebre corporales sunt causa erroris et stupefactionis. Itaque. Tenebre stupefecerunt me. Et Genes. xv. Horror magnus et tenebrosus inuasit Abrahā. Eodē mō peccata in p̄senti vita reddunt homines stupidum et timidū. dictante conscientia p̄uafore puniendum a deo Juxta illud. Testimonium red dente illis conscientia ipsorum. Et Sap. Semper enim presumptus et peccator cogitat sibi penam futura seua et peccator dicit illud Ps. Timor et tremor venerunt super me et contexerunt me tenebre. Tertio

¶ **D**ñica quinta post trinitatis

tenebre corporales sunt causa languoris et desolationis. Omnis enim infirmitas ut cōter plus de nocte q̄ de die affligit infirmū et magis paciunt languidi in nocte q̄ in luce. Unde Thobie quinto. Quale gaudium mihi est qui in tenebris sedeo et lumen ce li non video. Propter quod dixerūt antiqui quidam q̄ anima intellectiva cōiūgitur corpori mediante quadā luce. Et itez q̄ omnis sensus operatur quadam luce. Et Aristoteles ij. de anima dicit. Quod intellectus agēs est habitus velud lumē quoddam. Et Augustinus dicit in diuersis locis. Veritas non videtur nisi in quadā luce sui generis. que omnia lucis nobilitatem ostendunt. Et ideo sicut in luce est vera hominis salus et solaciū. ita in tenebris est desolatio et omnis languoris augmentatio. Sicut autē gratia lux est. ita absentia gratie tenebre sunt. ut dictum est. q̄ hominem ad languorem desperationis inducunt. Unde omnes dies peccatoris sunt tristes et desolati. Iusti autem solacio et leni. Iuxta illud. Luctus dies peccatoris mali. Secura mens quasi iuge conuiuium. Hinc dicitur de peccatore Eccl̄s. v. Luctus dicitur vite sue comedet in tenebris et in curis multis et in erūna et tristitia. Quarto tenebre corporales sunt causa corporis et dormitionis. Hec mirū. Absentia enim gratie diuine reddit potentias sensitivas ligatas. et p̄cipue potentiā moti uā ligatā ut nihil bonū et meritorium ad pre mium vite eterne possit homo interim operari. Re. j. Impij in tenebris p̄cescent. Et sic p̄cescent. q̄ non est speciosa laus i ore peccatoris. Ps. Peccatori dixit deus. quare tu enarras iusticias meas. Unde q̄ cito dyabolus peccauit factū est silentiū in celo. Apo. c. xij. Qui mor ut peccauit a laude dei p̄cavit. ut dicit Dugo. Un̄ ei dicit. Ubi eras cū laudarent me astra matutina. Ad dicitur autē. j. Regū. j. in auctoritate predicta. Quia nō in fortitudine sua roborabit vir. Hoc est dicere s̄m Robertū holgorh sup li. Sap. Quia naturalia non sufficiunt ad merendū vitas eternā sine lumie gr̄e diuine coagente. Iuxta illud apli. Non ego operor. solus bonū. sed gratia dei mecū. Un̄ gratia dei vita eterna. Romano. vi. Unde sicut petri dicitur noc et tenebre. ita gr̄a dicitur mane et diluculū p̄pter multas causas

quas ponit Innocenti⁹ quart⁹ super illud ps. Mane astabo tibi. ps. v. Primo quia sicut mane latrones fugiūt. sic et infusioe gratie fugiūt demones. Exodi. xiiij. Jam q̄ aduenerat vigilia matutina. et ecce dñs respexit sup castra Egyp̄tiorū et interfecit exercit⁹ eoz Job. xxiij. Si subito apparuerit auroz arbitrat ymbzā mortis Job. ij. Qui male agit odit lucem. Secūda ratio. q̄ fere tūc abscondunt. id est. p̄tate cogitationes. Ps. Posuisti tenebras et facta est nox. in ipsa p̄transibūt omnes bestie silue. Et sequitur. Ortus est sol et congregati sunt sc̄z ad cubile. Tertia ratio. q̄a sic mane diei alleuiant infirmitates. sic in ortu gratie temperatōes mitigant. Isai. xxx. viij. Sperabam vsq̄ ad mane. Job. viij. Si diluculo consurrexeris ad deū et omnipotentē fueris deprecatus si mūdus et reclus incesseris. statim euigilabit ad te et parcatū reddet habitaculū iusticie tue. Quarta ratio. Sicut mane diei cantant aues. sic in aduentu gratie cantat turtur contritionis. Lanti. ij. Vox turturis audita ē in terra nostra. Item philomena leticie Job xxxviij. Ubi eras cū melaudabāt astra matutina. Quinta ratio. quia mane excitant homines a somnis. Lanti. vij. Mane surgamus ad vineas. Hoc significatū est. iij. Regum. xij. Ubi angelus domini excitauit Deliam dormientē. Sexta ratio. quia tūc homo preparat se ad bene operandū. Psalmista. Exhibet homo ad opus suum. Romano. xiiij. Hora est iam nos de somno surgere. Septima. quia tūc homines surgūt de suis lectulis. id est. a carnalibus desiderijs. Lanti. iij. In lectulo meo p̄noctem quesui quem diligit anima mea. q̄si ui et nō inueni. Octaua. q̄a tūc homines expellūt tenebras ignorantie Job. xviij. Rursus post tenebras spero lucem. Roma. quia tūc hoies ad prandiū incipiūt preparare. Unde Exodi. xvi. dicit. Quod filij israel mane colligebant manna. In hoc ergo mane id est. in ortu gr̄e. dicit ps. Astabo tibi. preparatus sc̄z ad seruitiū. Et in isto mane q̄ cūq̄ laxat rechia sua multū capit.

Dixi secundo q̄ describit mūdane calamitatis penalitas. quia laborantes. et est ista calamitas ex parte oneris. Tol. nāq̄

decurfus presentis vite q̄ntūcūq; delecta-
bilis apparet nō est aliud i rei veritate nisi
penalis laborint⁹ et onus quissimū. De q̄
querit tam iusti dicētes illud **Matth. xx.**
Portauim⁹ pond⁹ diei ⁊ estus. q̄ etiaz re-
probi. dicētes illud Sap. v. Lassati sum⁹
in via iniquitatis ⁊ p̄ditōnis. Unde nō est
differētia in hoc inter iustū et impiū. omnis
homo indifferēter ad laborē nascit. Job
q̄nto. Non est quicq; sine labore sub sole.
non est sine defectu sub luna. nō est sine va-
nitate sub tempe. Inq̄ Innocenti⁹ quar-
tus de vilitate hūane cōditōnis. caplo. r.
Q̄ vana s̄m ip̄m sunt studia hominū q̄
diuersa sunt exercitia. vnus est t̄m finis om-
niū. et idem affectus et afflictio sp̄s. Oc-
cupatio magna creata est omnib; hominū
bus ⁊ ingū graue super filios Adam a die
exitus de ventre matris eorū. in die sepul-
ture in matrem omniū **Eccl. xl. Et ibi de-**
ducit d̄ diuersis laborib; diuersoz statū
nam oēs stat⁹ hominū sunt i p̄tinuo labo-
re ⁊ afflictōe sic p̄bat inductiue. Verūtamē-
licz indifferēter tā iusti q̄ pueri ⁊ reprobi
laborare nō cessant sic p̄bat inductiue. di-
uersimode t̄m p̄cedit. Cū diuersi sūt eorū
labores. Est em̄ labor qdā cōis tā bonoz
q̄ maloz. Alter est labor t̄m maloz. et ter-
tius labor t̄m bonoz. Prim⁹ labor h; vti-
litatis tēp̄alis fructū. Scōus h; lucrū pe-
ne iebēnalis. Tertius h; fructū mercedis
eternal. De p̄rio labore scz cōmuni omniū
p̄z. q; tam sapiētes q̄ insipiētes. tā diuites
q̄ paupes. tā serui q̄ dñi. iusti ⁊ iniusti sub-
dunt graui labori iuxta p̄ditōem stat⁹ sui.
Nā sapiētes indifferēter tā iusti q̄ iniusti
habēt magnā difficultatē in cognoscendo
veritatē. requirēdo sapientiā ⁊ acquirēdo.
Sicut deducit Innocenti⁹ q̄rt⁹ li. de vili-
tate humane cōditōis. cap. ij. Vbi ponit
exemplū de Salomone qd̄ se dicat. Dedi-
cor mecum vt scire p̄udentiaz atq; doctri-
nā errozesq; ⁊ stulticiā. et agnouī q; in his
esset labor ⁊ afflictio sp̄s. eo q; in multa sa-
pientiā multa indignatio. ⁊ q; addit sciam
addit laborē. p̄pter qd̄ dicit idē cūctas res
difficiles. nemo eas p̄t explicare sermone.
Unde Ecclesiastes primo **Et Eccl. viij.**
Est homo qui diebus et noctibus somnū
nō capiet oculis suis. nulla opa dei potest
indagare ratione. et q̄nto magis labora-

bit ad inquirendū tanto minus inuenies.
De Innocenti⁹. Cū q̄ nullus sit sapiens a
natura. vt dicit phus. vi. Libicor. cap. viij.
Terre tā iust⁹ q̄z iniust⁹ oportet eā acquirere
non t̄m sine labore ⁊ difficultate. Dicit em̄
Aug⁹. de morib; ecclē ⁊ manicor. lib. ij.
cap. xxiij. Sapiētia si nō totis virib; cōcu-
piscat inueniri nō p̄t. Propter qd̄ narrat
Dugo in li. Didascalon pre. ij. Q̄ lectū sa-
piētie q̄tuor iuuenes portabāt duo adole-
scētes. ⁊ due puelle. scz amor et labor. cu-
ra ⁊ vigilia q̄ omnia plena sunt difficultate.
Et Johānes in Policraton li. iij. narrat
Q̄ sapia apoz gentiles scribas p̄fectoz
bus in ymagine p̄ncipis. cum his s̄sibus.
Ufus me genuit mēoria peperit. Sopbia
me vocant greci latini sapiētiā. Dicit
Salomon ponens modū acquirēdi eam.
dicat q; sit querēda et effodiēda cum la-
bore graui. sicut effodiunt iherosolimi de ter-
ra **Prover. ij. Pater iste labor in antiquis**
phibis qui pro acquirēda sapiētiā multa
sustinuerūt. Nam q̄nta sustinuit Plato p̄-
egrinando **Egyptum et magnā **Grēciam****
vt sapiētiā acq̄reret. Similiter refert **Pa-**
lerius li. viij. **Q̄ Larneades laboriosiss-**
mus ac diuturnus phus fuit. qui vsq; ad
nonaginta annos studuit. Socrates vsq;
ad centum quatuor annos studuit. **Ursip-**
pus vsq; ad octuaginta ānos studuit. **So-**
phacles. p̄t centū vnum annos. **Simoni-**
des vsq; ad octuaginta annos. **Si q̄ illi**
tantū studuerūt in acquirēda veritate et
sapiētiā humana. et cum tanta difficulta-
te et labore inquisierunt eam. q̄nto magis
xp̄iani deberent subire labores acquirēdo
sciaz saluarē audiedo verbū dei. in q̄ cōu-
sistit tota sapiētia audiedis. Dico non t̄m
in iuuentute sed etiaz q̄sq; ad senū nūq;
desistētes. sicut audire ⁊ sic bñ facere. **Eccl.**
setto. **Fili accipe in iuuentute tua doctrinā**
⁊ vsq; ad canos inuenies sapiētiā. Sic
fecerunt sancti qui longo tempore deside-
rabant pro acquirēda sapiētiā diuina.
Nam Hieronimus. Augustinus. Ambro-
sius. Gregorius. et Bernhardus. et sic de
alijs. qui etiā cā nobis in scripturis relin-
querunt. Sed ecce hodie contrarium in-
uenitur in christianis. qui negligētes sūt
in addiscendo modo bene viuēdi. et mo-
rum sanctitatem. sed sunt diligentissimū

¶ **D**onica quinta post trinitatis

acquirendo iura ciuilia propter tempora
lium utilitatem artem bellandi propter ra
pacitatem. artem negociandi propter pauper
tatem. et sic de alijs. **¶** Que acquirerit pro
pter vite presentis promotionem. et administratores
Cum tñ dicit **Seneca** pagan? **¶** *Epistola. xviij*
¶ Vel fm comites liberos. xxxvj. **¶** Quia oia alia
negligenda sunt. vt studio bñ viuendi assidea
mus. cui nulli tps satis magnum est. et si a
puericia vsq; ad hñani cui terminos vita p
ducatur. nō solū aut in acq;redo sapias s; etiā
vict? necessaria. mlti sunt labores omniuz
mortalium. eo q; oēs in sudore velsūt pane.
¶ *Gen. i.* **¶** Qñ oēs currūt et discurrūt p sepes
p semitas. ascendūt mōtes. trāscēdunt col
les. transuolant rupes. peruolant alpes.
transgrediuntur foucas. ingrediuntur ca
uernas. rimāt viscera terre. profunda ma
ris. incerta flumīs. opaca nemoz. inuia so
litudinīs. exponūt se vētis et ymbribz. toni
truis et fulminibz. fluctibz. pellis. ruinis. et
picipijs. metallū cūdūt et constant. lapides
sculpant. lingua scindūt et dolāt. telas or
diunt et texūt. vestes incidūt et psuūt. edifi
cant domos. plantāt vineas et ortos. exco
lūt agros. succēdūt clibanos. extruūt mo
tendina. piscant. venantur. et occupantur.
meditantur. et cogitant. consiliant. et or
dinant. **¶** Et hec omnia fm **Iunocentium**
faciūt boies vt nutriant. **¶** Nō solū aut hoc
faciūt iniusti. s; etiā iusti et sancti. q; labores
manuū suaz māducāt. vt dicit in ps. **¶** *Psalm.*
Vagis illis laboribz iustis et licitjs inuigilāt vt ha
beat vnde necessitatē ppriā sustentet. et vñ
necessitatē tribuāt paucienti. vt dicit **apostolus**.
¶ Iniusti vero q; de mendacio viuūt. s; ali
quādo laborare vident. tñ magis fm **Iunocentium**
cencū furant. mercant. contendūt. preliāt.
et innumerabilia talia vt opes congerant
et questus multiplicent. secant lucra vt di
gnitate excellant. vt potestate excedant **¶** Et
hoc quoq; labor et mentis afflictio est. vt
probat **Salomon** **Ecclesiastes**. **¶** Quid de
pauperibus qui inedia premuntur. fame
cruciantur. erumna. fame. siti. frigore. et nu
ditate. frigesunt. tabescunt. spernuntur. et
confundunt. **¶** O miserabilis conditio men
dicantis. et si petit pudore confunditur. et
si non petit egestate consumitur. sed vt mē
dicet necessitate compellitur. **¶** De afflictio
ne dominorum et seruorum quid attineat

dicere. **¶** At seruus minis terretur. angari
is fatigatur. plagis percutitur. **¶** Dominus
si est crudelis oportet eum timere propter
nequiciam subditorum. oportet esse vñd
q; semper munitum vñdque esse paratum.
vt possit malignantium insidias precaue
re. impugnantuz iniurias propulsare. ho
stes atterere. ciues tueri. **¶** Nec sufficit diei
malicia sua. **¶** Sed dies diei labores cru
crat. et nox nocti sollicitudinem indicat.
¶ Dies ergo laboriosi ducuntur. et noctes
insomnes impenduntur. **¶** *¶* Pec **Innocentius**
vbi supra capitulo. xiiij. **¶** Et iste est labor cō
munitis bonoz et maloz. quia quo ad
hoc equa est vtriusq; conditio. **¶** Secundus
labor est malozum tñ. qui dicunt. **¶** *¶* Lassati
sumus in via iniquitatis. **¶** Sapientie dñi
to. **¶** Hic labor est difficilissimus et cum maio
ri labore perfici poterit. **¶** Peccator autem
seruit mūdo dyabolo et carni. **¶** *¶* **Dicitur** it. vt
iniquè agerent laborauerūt. **¶** S; certe qz
uis sit labor iste difficilis. tamen a peccato
ribz non sentitur. **¶** Sicut dicit **Leo** pa
pa in quodam sermone de ieiunio. **¶** *¶* **¶** Libe
rius suscipitur labor pro desiderio volup
tis qz pro amore virtutis. **¶** *¶* **¶** **Gregorius**
super **Ezechielē**. **¶** Quibusdam prauis mē
tibz nihil est laboriosius qz licet prec
piatur vt huius mundi actibz nō laborent. et
quātus est labor sustinere bastiludia tor
neamenta militibus. quātus labor trās
ire maria. periculosos passus spaciari mer
catozibus. seruire in curijs regum vel prin
cipum. adulari cum obiurgationibus do
minozum. cum remorsu conscientie. cum
inuidia sociozum. cum omni infortunio cor
porali. pro prebendis et dignitatibus. pro
episcopatibz et prelaturis. **¶** Tertius labor
est bonozum tñ seu penitentium et contri
torū. per quem dimittuntur peccata et ac
quiritur consolatio eterna. **¶** De remissione
peccatoz dicitur in **Psalm.** **¶** *¶* **¶** **Vide** humilita
tem meā et laborem meū. et dimitte omnia
peccata mea. **¶** De consolatione eterna dicit
tur **Matth. xij.** **¶** Venite ad me omnes qui la
boratis et onerati estis et ego reficiā vos.
¶ *¶* **¶** **Harrat** sextus **Julius** **Stragemarū** li. j.
cap. l. q; **¶** **Lirius** rex persaz volens milites
suos cōcitare contra medos duxit eos ad
quandā siluaz et ibi eos tota die fecit labo
rare succidendo ligna. **¶** In crastino at fecit

eis optimam cenā cum gaudio et leticia. et demū interrogauit. quis dies eis magis placuisset primus an secundus. Qui respōderūt q̄ secundus. Quibus ille subiunxit Sicut per labore hesternū ad hodiernū conuiuū peruenistis. Sic felices beatiq̄ nō potestis esse nisi prius medos viceris. Sic posset dici penitentibz laborantibus quia felices esse non possunt nisi prius laborauerint. Formā autē laboris ponit ps. dicens. Laboram in gemitu meo lauabo p̄ singlas noctes lectū meū lacrimis meis stratu meū rigabo. Iste labor licet sit durus et difficilis. tamen facilis potest eē tripliciter. Primo per occupationū variationem. Secūdo per collaborantiū cōsiderationē. Tertio per magne mercedis expectationē. De primo quō labor bonoz sit facilis per occupationū variationē. Nam si homo nūc orat. nūc legit. nūc scribit. nūc laborat. facile videbunt omnia. Intra illud. Nūc lege nūc ora nūc cum feruore labora. Sic erit hora breuis et labor ipse leuis. Et hęc est q̄d docet Aug. in li. de sancta virginitate. Diuersis inquit seminibz pectoris tui colles sere. nunc ieiunijs mediocribus. nūc parciōribz. lectione. opere. prece. vt mutatio laboris inducie sunt quietis. Secūdo faciliat labore collaborantiū cōsideratio. Si enim cōsideramꝝ xpm̄ dūcē q̄ de se dicit per psalmistā. Paup̄ ego sum et in laboribz a iuuetute mea. Item apostolꝝ 1. Cor. iij. Vsqz in hanc horā esurimꝝ et sitimus. et nudi sumus et laboramꝝ. Unde ap̄tus cōmendat nō solū viros sed et mulieres que multū laborauerūt in domino. ad philipp. iij. Propter q̄d dicit Greg. v. lib. Moral. Subleuatio laboris est visio collaborantis. Et Jacobi. Exemplū accipite fratres laboris et patientie. p̄has qui locuti sunt in nomine dñi. Tertio laborez sanctū faciliat in p̄senti magne mercedis expectatio. Athletis hinc currentibz p̄ponitur brauium in fine stadij. Nullus ergo labor durus est fm̄ Hieronimū quo gloria eternitatis acquirit. Sap. iij. Bonoz operū gloriosus est fructus. Et Sap. x. Reddet deus mercedem laborū sanctorū suoz

Dixi tertio q̄ in verbis p̄missis describit laboriose penalitatis vanitas. cum dicitur. Ni-

hil cepimus. Et iste defectus est ex parte operis. De q̄ quidē vanitate dicit Sap. iij. Vacua ē spes illoz et labores eoz sine fructu. intellige sine fructu salutis. licet nō sine fructu temporalis. Nam receperūt hic mercedem suā Matthei. v. Sed sunt sine fructu eterne remunerationis. Sapientie. iij. Fructus eoz inuiles et acerbi ad manducandū. Et reuera laborantium male in hac vita fructus acerbus erit. quia perpetua confusio. Romanoz. vj. Quem fructū habuistis in quibz nūc crudescitis. Et autem sciendū q̄ tota vita mundialium quā quasi in quadā nocte ducit. eo q̄ nō lucet eis lumen intelligentie superne nō est aliud nisi vanitas inutilitas et finalis infructuositas. ita q̄ tales in fine nihil aliud dicere poterunt nisi illud verbum. Per totam noctem laborantes nichil cepimus. Docet patet. quia auarus q̄nticūqz cōgregat hic diuitias nichil capiet in futuro et eis cum eas secū capere nō possit. ps. Eū dormierit diues nō sumet secum omnia. Un̄ merito dicit. Nichil cepi. quia relinquet alienis diuitias suas. Similiter supbi q̄nticūqz se glorificauerūt in hac vita. tamen finaliter dicent. Nichil de gloria nostra cepimus. eo q̄ gloria eoz in confusionem marabit deus. vt dicit per prophetā. Et psalmista dicit. Non descendet cū eo gloria domus eius in sepulchrū. Unde ipi superbi dicit in inferno. Quid nobis profuit supbia aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis transierūt omnia quasi vmbra. Sapientie. q̄nto. Et certe facilius est resposio. q̄ nichil profuit sed obsuit. quia superbis deus resistit. Jacobi. iij. Et bene cōiungit supbiā ad diuitias. Quia vermis diuitum superbia. fm̄ Augustinū sermone. cccj. Un̄ cum dem fructū habent. scz vanitatem finalem quia tam diues q̄ superbus cum dormierit nichil secum afferet. Job. xxvij. Et Bocca. iij. de consolatioe. Defunctumqz leues non comitantur opes. Et hoc est quod dicitur Job. xxvij. Qui diues aut superbus aperit et oculos suos et nihil inueniet. psalmista. Dormierūt somnū suū omnes viri diuitiarum. et nihil inueniūt in manibus suis. Istud patet in diuite purpurato. qui nec guttam aque inuenire potuit. et omibz diuitijs suis. Hec mirū. Omnia enim terrena nichil sunt in hac vita. Intra illud. Asperi-

Dñica sexta post trinitatis

terram et ecce erat vacua et nichil. **D**iere. **iiij.** Et ideo merito post hanc vitam reuertuntur in nichilum. **I**ntra illud poete. **E**t redit in nihilum quod fuit ante nihil. **E**adem em sunt principia resolutionis et compositionis. **s.** **Phisicor.** et primo de generatione. **N**am omnis res per quas causas nascitur per easdem dissoluitur. **D**e regulis iuris. **O**mnis res. **E**contrario vero erit de iustis laborantibus in luce. et de die gratie presentis quibus deus reddet mercedem laborum suorum. **S**apientie. **x.** **R**edderet aut eis fructus claros et lucidos contra obscuritatem noctis. fructus leues et delectabiles contra fatigationem laboris. et fructus plenos contra vanitatem inutilitatis. vt dicat sancti illud **Philipen.** **iiij.** **R**eformasti corpus humilitatis nostre configurationati corpori claritatis sue. **T**unc enim fulgebunt iusti sicut sol et tanquam scintille discurrunt. vt dicitur **Sapientie.** **iiij.** **N**ec mirum quia hic fulgebant claritate fame. **v**ic. et doctrine. **U**nde merito tunc fulgebunt luce splendoris. vt dicitur **Iobie.** **xiiij.** **D**e ipis em dicitur in vita presentis et de gloriis iporum illud. **Q**uasi sol fulgens. **E**t iterum. **Q**uasi sol refulgens sic ille refulget in templo dei. **P**ropter quod ipsi merito in vita futura et beata fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. prout eis promittit dominus **Matthei.** **xiiij.** **F**ulgebunt sicut sicut sol in regno patris eorum. **H**ic per cetero dicent in gloria. **P**ortauimus pondus diei. penitentie videlicet sancte. et estus seculi tribulationum. per totam diem transiimus per ignem et aquam. et ideo eduxisti nos ad refrigerium. **U**nde quia in die laborauimus. merito multum cepimus et plenum gaudium reportauimus. **J**ohannis. **xviij.** **G**audium vestrum plenum sit quod nemo auferet a vobis. **L**uius gaudij participes nos faciat dominus noster ihesus xpus.

Dñica sexta post trinitatis. **I**
Sermo. **XCIII**

Nisi abundauerit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. **Matthei.** **v.** **S**icut dicit **Henricus de vitiaria de perfectione interioris hominis libro septimo. capitulo duodecimo**

Quod lex naturalis homini in sua creatione indita. per abusum peccandi iam fuit obruta. et quasi obliuioni tradita. **I**deo necessarium fuit eam per legem scriptam posteris innouare. **Q**uia vero vt idem ait capitulo. **xiiij.** **i**bidem. **A**nliqui patres sub lege veteri degentes. non fuerunt capaces legis euangelice. quam magister perfectus dedit. et eam in seipso perfectissime adimpleuit. in eo quod nondum poterant audire illud perfectionis consilium. **Q**ui te percussit ad vnam maxillam prebe et alteram. **Q**ui talionis lege non contenti pro vna alapa telorum vulnera mortalia rependebant. **N**ec etiam illis dici poterat. **D**iligite inimicos vestros. quibus propter sui cordis duriciam concessum fuit inimicos odire. ne amicum pariter odissent. **N**ec ille. **E**t vbi venit plenitudo temporis. postquam videlicet deus pater misit filium suum in mundum. vt dicitur **Gal.** quarto. **Q**ui veniens fecit sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. vt dicit apostolus. **I**taque huic populo tanquam ad legem perfecte iusticie bene disposito et abili. tanquam dulcis et reclusus dominus legem dedit perfectam delinquentibus in via iusticie. imperfecte scilicet legis antique. prout promiserat per prophetam **Jeremie.** **xxxij.** **D**abo legem meam in visceribus eorum. et in corde eorum scribam eam. **P**er quam quidem legem recessit de uia. complanauit aspera. lenigauit difficilia. purgauit immunda. abstulit feda. et reliquit perfecta. **E**t namque **Moy** si erat imperfecta. eo quod neminem ad perfectum adduxit. vt dicitur ad **Hebricos.** **xij.** **E**t ideo christus venit vt daret legem perfecte libertatis. **D**e qua **Yacobi** primo dicitur. **Q**ui inquit perspexerit in lege perfecte libertatis. **I**nterlinearis. **A**udiedoverbum euangelij. **E**t glosa ordinaria ibidem dicit. legem perfecte libertatis dicit gratiam euangelij. que perfecte liberos facit a seruitute timoris. **Q**ui em legem tenebant in timore seruiebant. **Q**uisque em ea transgrediebatur sine miseratione lapidabatur. **S**ed hec lex neminem ad perfectum perduxit quia et si timore cogebat seruire. non tamen dabat gratiam vt completerent amore et a penis inferni non potuit liberari. **S**ed caritas que datur in euangelio foris mittit timorem. et ducit ad vitam. **N**ec **G**losa.